

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13.01.2016, sp. zn. Cpjn 204/2015, ECLI:CZ:NS:2016:CPJN.204.2015.1

Číslo: 31/2016

Právní věta: I. Společenská smlouva společnosti s ručením omezeným vzniklé před 1. lednem 2014, která se postupem podle § 777 odst. 5 z. o. k. nepodřídila zákonu o obchodních korporacích jako celku, může v souladu s § 135 odst. 1 z. o. k. připustit vznik různých druhů podílů. II. Nepřipouští-li společenská smlouva společnosti s ručením omezeným vznik různých druhů podílů (§ 135 odst. 1, § 136 z. o. k.), údaj o druhu podílu se do obchodního rejstříku nezapisuje podle § 48 odst. 1 písm. j) z. v. r.. Nevydala-li společnost s ručením omezeným kmenové listy, údaj o tom, že nebyl vydán kmenový list, se do obchodního rejstříku nezapisuje podle § 48 odst. 1 písm. j) z. v. r.. III. Usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným o souhlasu s převodem podílu na osobu, která není společníkem (§ 208 odst. 1 z. o. k.), není usnesením, v jehož důsledku se mění společenská smlouva ve smyslu § 171 odst. 1 písm. b) z. o. k.; nejde tudíž ani o rozhodnutí, které se obligatorně osvědčuje veřejnou listinou podle § 172 odst. 2 z. o. k.. IV. Je-li zřizováno zástavní právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným, který není představován kmenovým listem, musí být podpisy smluvních stran na zástavní smlouvě úředně ověřeny. V. Statutárním ředitelem akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury může být i předseda její jednočlenné správní rady, jakož i člen kolektivní správní rady.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.01.2016

Spisová značka: Cpjn 204/2015

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Společenská smlouva, Společnost s ručením omezeným, Statutární orgán, Zástavní právo

Předpisy: § 12 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 1314 o. z.

§ 1320 o. z.

§ 135 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 137 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 171 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 172 předpisu č. 90/290/2012Sb.

§ 208 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 209 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 25 předpisu č. 304/2013Sb.

§ 32 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 396 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 457 předpisu č. 90/2012Sb.

§ 460 předpisu č. 90/2012Sb.
§ 461 předpisu č. 90/2012Sb.
§ 463 předpisu č. 90/2012Sb.
§ 48 předpisu č. 304/2013Sb.
§ 775 předpisu č. 90/2012Sb.
§ 777 předpisu č. 90/2012Sb.
§ 80a předpisu č. 358/1992Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 2016 k některým otázkám zápisů obchodních korporací do obchodního rejstříku.

Nejvyšší soud, který je povolán v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů [§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů], zjistil, že soudy nepostupují jednotně při rozhodování o návrzích na zápis obchodních korporací do obchodního rejstříku podle zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále též jen „ZVR“) a zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) [dále též jen „ZOK“]. Po vyhodnocení těchto rozhodnutí a na jejich základě zaujalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu na návrh předsedy kolegia podle ustanovení § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, následující stanovisko:

I. Společenská smlouva společnosti s ručením omezeným vzniklé před 1. lednem 2014, která se postupem podle § 777 odst. 5 ZOK nepodřídila zákonu o obchodních korporacích jako celku, může v souladu s § 135 odst. 1 ZOK připustit vznik různých druhů podílů.

Rejstříkové soudy nepostupují jednotně, jde-li o zápis druhů podílů ve společnostech s ručením omezeným, které vznikly před 1. lednem 2014 a které se nepodřídily zákonu o obchodních korporacích jako celku postupem podle § 777 odst. 5 ZOK. Např. Městský soud v Praze usnesením ze dne 25. listopadu 2014, č. j. C 1888523/RD6/MSPH, Fj 346433/2014, zamítl návrh společnosti na zápis druhů podílů do obchodního rejstříku, dovozuje, že zákon o obchodních korporacích „nepřipouští existenci korporací, které se sice budou řídit obchodním zákoníkem, ale současně z nového práva vyberou některé nástroje, které se jim budou zdát výhodnější (např. druhovost podílů, možnost vydání kmenového listu)“. Naopak tentýž soud ve věci C 174277/RD15/MSPH, Fj 187827/2015, zapsal do obchodního rejstříku druh podílu, aniž by se společnost podřídila zákonu o obchodních korporacích jako celku.

S účinností od 1. ledna 2014 se obchodní korporace a jejich vnitřní poměry řídí zákonem o obchodních korporacích (§ 775 ZOK). Ustanovení zakladatelských právních jednání, která jsou v rozporu s kogentními ustanoveními zákona o obchodních korporacích, byla ke dni účinnosti tohoto zákona zrušena (§ 777 odst. 1 ZOK) a obchodním korporacím byla poskytnuta lhůta na přizpůsobení zakladatelských právních jednání a smluv o výkonu funkce požadavkům zákona o obchodních korporacích (§ 777 odst. 2 a 3 ZOK).

Z uvedeného pravidla zákonodárce upravuje v § 777 odst. 4 ZOK výjimku pro práva a povinnosti společníků obchodních korporací vzniklých před 1. lednem 2014. Označené ustanovení je projevem respektu zákonodárce ke smluvní autonomii společníků. Práva a povinnosti společníků těch obchodních korporací, které do zakladatelských právních jednání „neopsaly“ zákonnou úpravu práv a

povinností společníků ze zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“) [bez ohledu na to, zda se společníci od ní odchýlit nechtěli či nemohli], spoléhající se na znění zákona, se tak i nadále řídí stejnými pravidly, která pro ně platila do 31. prosince 2013. Nově však již nejde o pravidla zákonná, ale – díky právní domněnce upravené v § 777 odst. 4 ZOK – o pravidla smluvní. Předpokladem je, že tato pravidla neodporují donucujícím ustanovením zákona o obchodních korporacích. Ustanovení § 777 odst. 4 ZOK se nedotýká statusových otázek, jako např. vymezení jednotlivých orgánů obchodních korporací a jejich působnosti, rozhodování orgánů (tj. zejména svolání, usnášeníschopnosti, hlasovacích většin, osvědčování rozhodnutí veřejnou listinou) atd. Ty se řídí od 1 ledna 2014 zákonem o obchodních korporacích (§ 775 ZOK).

Podřídí-li se obchodní korporace vzniklá před 1. lednem 2014 postupem podle § 777 odst. 5 ZOK (jenž pro tento krok stanoví pořádkovou lhůtu dvou let od účinnosti zákona) zákonu o obchodních korporacích jako celku, přestávají být ustanovení obchodního zákoníku uvedená v § 777 odst. 4 ZOK „součástí“ jejího zakladatelského právního jednání. Změna zakladatelského právního jednání spočívající v podřízení obchodní korporace zákonu o obchodních korporacích jako celku je účinná od zveřejnění zápisu o podřízení se do obchodního rejstříku (zápis má konstitutivní účinky), tj. ode dne, kdy je zápis této změny uveřejněn v obchodním rejstříku způsobem umožňujícím dálkový přístup podle zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (srov. § 776 odst. 1, § 13 odst. 1 a § 16 odst. 1 nařízení vlády č. 351/2013 Sb. a § 3 ZVR).

Postup podle § 777 odst. 5 ZOK však není předpokladem pro to, aby společníci společnosti s ručením omezeným využili možnosti dané zákonem o obchodních korporacích a v souladu s § 135 odst. 1 ZOK připustili vznik různých druhů podílů. Ustanovení § 777 odst. 4 ZOK s takovou možností dokonce výslovně počítá, když společníkům umožňuje, aby se od ustanovení obchodního zákoníku, o nichž se má za to, že jsou součástí společenské smlouvy, v mezích kogentní úpravy zákona o obchodních korporacích odchýlili.

Společníci tedy mohou, aniž společnost postupuje podle § 777 odst. 5 ZOK – mimo jiné – ve společenské smlouvě připustit vznik různých druhů podílů (§ 135 odst. 1 ZOK) a upravit práva a povinnosti s nimi spojená (§ 136 ZOK), stejně jako mohou (za předpokladu, že se odchýlí od pravidel upravujících omezení převoditelnosti podílu podle § 115 odst. 1 a 2 obch. zák.) určit, že podíl bude představován kmenovým listem (§ 137 ZOK), či připustit (odchylně od pravidla dříve formulovaného v § 114 odst. 2 obch. zák.), že společník může vlastnit více podílů (§ 32 odst. 1, § 135 odst. 2 ZOK; učiní-li tak, nedochází v případě nabytí dalšího podílu společníkem ke zvýšení stávajícího podílu společníka, jako je tomu v případě, že společenská smlouva mnohost podílů nepřipouští).

II. Nepřipouští-li společenská smlouva společnosti s ručením omezeným vznik různých druhů podílů (§ 135 odst. 1, § 136 ZOK), údaj o druhu podílu se do obchodního rejstříku nezapisuje podle § 48 odst. 1 písm. j) ZVR. Neurčuje-li společenská smlouva, že podíl společníka může být představován kmenovým listem (§ 137 ZOK), údaj o tom, že nebyl vydán kmenový list, se do obchodního rejstříku nezapisuje podle § 48 odst. 1 písm. j) ZVR.

Ustanovení § 48 odst. 1 písm. j) ZVR je rejstříkovými soudy vykládáno nejednotně, jde-li o povinnost společností s ručením omezeným, jejichž společenská smlouva nepřipouští vznik různých druhů podílů (§ 135 odst. 1, § 136 ZOK) či neumožňuje vydání kmenového listu (§ 137 ZOK), zapsat do obchodního rejstříku údaj o tom, že podíly jsou toliko základní, resp. že nebyl vydán kmenový list. Např. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci usnesením ze dne 5. května 2014, č. j. C 34150-RD3/KSUL, Fj 17090/2014, vyzval navrhovatele, aby v návrhu na zápis společnosti s ručením omezeným doplnil údaj „u zapisovaného společníka v kolonce druh podílu – základní, bez zvláštních práv a povinností“, a „v kolonce údaj o vydání kmenového listu – nebyl vydán“. Naopak Městský soud v Praze usnesením ze dne 10. listopadu 2014, č. j. C 233568/RD5/MSPH, Fj 331439/2014, zamítl návrh na zápis do obchodního rejstříku v části týkající se druhu podílu (základní, bez zvláštních práv

a povinností), s odůvodněním, že „je nadbytečné zapisovat negace určitých skutečností“, a do obchodního rejstříku zapsal toliko „druh podílu: základní“. Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 2. července 2014, č. j. C 29952-RD4/KSPL, Fj 24555/2014, vyzval navrhovatele, aby v návrhu doplnili údaj o nevydání kmenového listu, s tím, že jinak bude návrh na zápis společnosti s ručením omezeným do obchodního rejstříku odmítnut. Následně usnesením ze dne 9. července 2014, č. j. C 29952-RD10/KSPL, Fj 24555/2014, zapsal společnost s ručením omezeným, včetně údaje o tom, že na podíly nebyl vydán kmenový list. Obdobně zapsal údaj o tom, že kmenový list nebyl vydán, i Krajský soud v Brně (usnesení ze dne 6. srpna 2014, sp. zn. C 84215-RD4/KSBR, Fj 87698/2014) či Městský soud v Praze (C 107640/RD20/MSPH, Fj 146489/2015). Naopak Krajský soud v Ostravě (přesto, že tak navrhovatel navrhoval) do obchodního rejstříku nezapsal údaj o tom, že kmenový list nebyl vydán (C 32039/RD4/KSOS, Fj 37173/2015). Taktéž Vrchní soud v Praze (usnesením ze dne 27. května 2015, sp. zn. 14 Cmo 457/2014) potvrdil usnesení ze dne 2. července 2014, č. j. C 103561-RD8/MSPH, Fj 180490/2014, ve výroku II., jímž Městský soud v Praze zamítl návrh na zápis do obchodního rejstříku v části zápisu údaje o nevydání kmenového listu.

Ustanovení § 48 odst. 1 písm. j) ZVR (mimo jiné) určuje, že do obchodního rejstříku se u společnosti s ručením omezeným запиše také druh podílu a popis práv a povinností s ním spojených alespoň odkazem na společenskou smlouvu uloženou ve sbírce listin a údaj o tom, zda byl na podíl vydán kmenový list.

Požadavek na zápis uvedených údajů do obchodního rejstříku je reakcí na nově otevřenou možnost vydat podíly různých druhů (§ 135 odst. 1, § 136 ZOK) či vtělit podíl do cenného papíru – kmenového listu (§ 137 ZOK). Zápis uvedených údajů v obchodním rejstříku zpřístupňuje všem třetím osobám (zejména potenciálním nabyvatelům podílů, popř. věřitelům společnosti či společníků) informaci, jaké druhy podílů společnost vydala a jaká (zvláštní) práva a povinnosti jsou s jednotlivými druhy podílů spojeny, resp. že podíly (popř. některé z nich) jsou vtěleny do kmenových listů [a mohou být tudíž (neomezeně) převáděny či zastavovány podle pravidel pro cenné papíry na řad – srov. zejména § 1103 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“) a § 210 ZOK, jakož i § 1328 odst. 1 a 2 o. z.].

Jestliže však společenská smlouva vznik různých druhů podílů nepřipouští, a s podíly ve společnosti nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti, jsou podíly ve společnosti podíly základními (§ 135 odst. 1 in fine ZOK). Ve společnosti, v níž jiné než základní podíly nebyly vydány, nemá zápis druhu podílu do obchodního rejstříku pro třetí osoby žádný význam. Stejný účel – totiž poskytnutí informace o tom, že společnost nevydala různé druhy podílů, plní totiž i absence (deklaratorního) zápisu údaje o druhu podílu. Jinými slovy, není-li v obchodním rejstříku druh podílu zapsán, pak – při řádném chodu věcí – platí, že společnost vydala toliko základní podíly. Závěru, podle něhož společnost, která vydala pouze základní podíly ve smyslu § 135 odst. 1 ZOK, nemusí do obchodního rejstříku zapisovat údaj o druhu podílu podle § 48 odst. 1 písm. j) ZVR, nasvědčuje i systematický výklad. Vzhledem k tomu, že společenská smlouva takové společnosti nemusí upravovat „určení druhů podílů“ [srov. § 146 odst. 1 písm. d) ZOK], není možné splnit požadavek § 48 odst. 1 písm. j) ZVR na „popis práv a povinností s ním spojených alespoň odkazem na společenskou smlouvu uloženou ve sbírce listin“. A opisovat do obchodního rejstříku zákonná ustanovení upravující práva a povinnosti společníků nedává smysl.

Stejný závěr pak platí i pro zápis údaje o vydání kmenového listu. Přestože zákon uvozuje uvedený požadavek slovem „zda“ (nikoliv „že“), nemá žádného významu požadovat po společnostech, které kmenové listy nevydaly, aby tento negativní údaj povinně zapisovaly do obchodního rejstříku (pod sankcí zrušení společnosti s likvidací – § 122 odst. 3 ZVR). Není-li v obchodním rejstříku (deklaratorně) zapsán údaj o vydání kmenového listu, je – při řádném chodu věcí – zřejmé, že společnost kmenové listy nevydala. Z tohoto důvodu tudíž zpravidla nebude na zápisu údaje, že kmenový list nebyl vydán, ani právní zájem ve smyslu § 25 odst. 1 písm. k) ZVR (jak příležitostně uzavřel

i Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 27. května 2015, sp. zn. 14 Cmo 457/2014). Lze dodat, že v případě zápisu údaje, že byl vydán kmenový list, je nutné tento údaj zapsat ve vztahu ke každému podílu, k němuž byl kmenový list vydán.

Výše uvedené platí obdobně, jde-li o zápis druhu akcií podle § 48 odst. 1 písm. k) ZVR (v právní teorii srov. Havel, B., Štenglová, I., Dědič, J., Jindřich, M. a kol. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 125 až 127, s. 134 a 135).

III. Usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným o souhlasu s převodem podílu na osobu, která není společníkem (§ 208 odst. 1 ZOK), není usnesením, v jehož důsledku se mění společenská smlouva ve smyslu § 171 odst. 1 písm. b) ZOK; nejde tudíž ani o rozhodnutí, které se obligatorně osvědčuje veřejnou listinou podle § 172 odst. 2 ZOK.

Praxe rejstříkových soudů není jednotná ani v posuzování otázky, zda je při převodu podílu na třetí osobu nezbytné doložit k návrhu na zápis změny údajů v osobě společníka do obchodního rejstříku notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby podle § 80a a násl. zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), jímž by bylo osvědčeno usnesení valné hromady o souhlasu s tímto převodem podle § 208 odst. 1 ZOK. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 5. května 2015, č. j. C 61520/RD8/KSOS, Fj 31136/2015, vyzval navrhovatele, aby návrh na zápis změny v osobě společníka do obchodního rejstříku doložil originálem či ověřenou fotokopií vyjádření společníků k návrhu rozhodnutí valné hromady přijímaného postupem podle § 175 a násl. ZOK, včetně úředně ověřeného podpisu obou společníků podle § 175 odst. 3 ZOK, vycházející z předpokladu, že zákon vyžaduje, aby usnesení valné hromady o souhlasu s převodem podílu bylo osvědčeno veřejnou listinou (§ 175 odst. 3 ZOK). Současně navrhovatele poučil, že jinak jeho návrh odmítne. Naopak Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 5. května 2015, sp. zn. 8 Cmo 114/2015, (mimo jiné) změnil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 18. března 2015, č. j. C 67918/RD37/KSBR, Fj 11194/2015, tak, že se vymazávají údaje o dosavadním společníku a zapisují údaje o společníku novém, shledávaje nesprávným právní názor soudu prvního stupně, podle kterého „rozhodnutí jediného společníka společnosti v působnosti valné hromady, jímž rozhodl o rozdělení svého podílu a převodu jeho části, musí mít formu notářského zápisu“. Odvolací soud uzavřel, že nejde o rozhodnutí „o změně společenské smlouvy“ a zákon o obchodních korporacích (na rozdíl od § 141 odst. 1 obch. zák.) pro ně již „formu veřejné listiny nepředepisuje“.

Podle § 208 odst. 1 ZOK neurčí-li společenská smlouva jinak, může společník převést podíl na osobu, která není společníkem, jen se souhlasem valné hromady. Smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen.

V režimu obchodního zákoníku nebylo usnesení valné hromady o souhlasu s převodem podílu podle § 115 odst. 1 a 2 obch. zák. považováno za usnesení o změně společenské smlouvy, nicméně byl o něm povinně pořizován notářský zápis podle § 80a notářského řádu (§ 141 odst. 1 obch. zák.). Zákon o obchodních korporacích úpravu § 141 odst. 1 obch. zák. nepřevzal; podle důvodové zprávy k návrhu zákona proto, že nadále „není nutné výslovně normovat, co je a co není změnou“ společenské smlouvy.

Podle § 172 odst. 1 ZOK musí být veřejnou listinou obligatorně osvědčena rozhodnutí valné hromady vypočtená v § 171 odst. 1 ZOK, jakož i rozhodnutí o dalších skutečnostech, jejichž účinky nastávají až zápisem do obchodního rejstříku. Veřejnou listinou se přitom rozumí notářský zápis (§ 776 odst. 2 ZOK) o rozhodnutí orgánu právnické osoby podle § 80a a násl. notářského řádu. Má-li společnost jediného společníka, vykonává působnost valné hromady tento společník (§ 12 odst. 1 ZOK). Přijímá-li rozhodnutí v působnosti valné hromady, vypočtená v § 172 odst. 1 ZOK (popř. jiná rozhodnutí, která musí být podle zákona osvědčena veřejnou listinou), činí tak ve formě notářského zápisu o právním jednání podle § 62 a násl. notářského řádu (§ 12 odst. 2 ZOK).

Usnesení valné hromady o souhlasu s převodem podílu podle § 208 odst. 1 ZOK však není rozhodnutím, v jehož důsledku dochází ke změně společenské smlouvy v osobách společníků ve smyslu § 171 odst. 1 písm. b) ZOK (ani jiným rozhodnutím vyjmenovaným v § 171 odst. 1 ZOK). Valná hromada toliko rozhoduje o tom, zda souhlasí s tím, aby k takové změně došlo na základě smlouvy o převodu podílu. Jinými slovy právním jednáním, v jehož důsledku se mění společenská smlouva v okruhu společníků, je smlouva o převodu podílu; usnesení valné hromady je pouze fakultativní podmínkou její účinnosti. Souhlas valné hromady není ani právní skutečností, jejíž účinek nastává až zápisem do obchodního rejstříku ve smyslu § 172 odst. 1 ZOK; do obchodního rejstříku se ostatně nezapisuje udělení souhlasu, ale (a to pouze s deklaratorními účinky) změna v osobě společníka. Z uvedeného plyne, že usnesení valné hromady podle § 208 odst. 1 ZOK není rozhodnutím, které se povinně osvědčuje veřejnou listinou podle § 172 odst. 1 ZOK.

Má-li společnost jediného společníka, není nutné, aby tento společník udělil souhlas s převodem svého podílu postupem podle § 12 odst. 1 ZOK, tedy přijal rozhodnutí jediného společníka v působnosti valné hromady. Požadovat udělení souhlasu jediného společníka s tím, že může (svým právním jednáním) převést podíl, nedává smysl (§ 2 odst. 2 část věty za středníkem o. z.); převádí-li jediný společník svůj podíl, pak s jeho převodem ipso facto souhlasí.

Zbývá dodat, že shora popsané závěry se obdobně uplatní i v případě usnesení valné hromady o souhlasu s převodem podílu na jiného společníka (§ 207 ZOK), se zastavením podílu (§ 32 odst. 3 ZOK, § 1320 odst. 1 o. z.) či s rozdělením podílu (§ 43 odst. 3 ZOK).

IV. Je-li zřizováno zástavní právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným, který není představován kmenovým listem, musí být podpisy smluvních stran na zástavní smlouvě úředně ověřeny.

Nejednotná je i praxe rejstříkových soudů při posuzování předpokladů pro zápis zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným, který není vtělen do cenného papíru, do obchodního rejstříku. Městský soud v Praze vyzval usnesením ze dne 27. května 2015, č. j. C 49286/RD12/MSPH, Fj 141514/2015, navrhovatele, aby doložil plnou moc udělenou zástavním věřitelem osobám, které za zástavního věřitele jednaly při uzavření zástavní smlouvy, a to s úředně ověřeným podpisem zmocnitele, vycházející z předpokladu, že zástavní smlouva musí být uzavřena v písemné formě s úředně ověřenými podpisy a tudíž i plná moc k jejímu uzavření musí splňovat stejné požadavky na formu (§ 441 odst. 2 in fine o. z.). Naopak Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 19. května 2015, č. j. C 40226/RD82/KSOS, Fj 35502/2015, vyhověl návrhu na zápis zástavního práva k podílu ve společnosti s ručením omezeným, aniž by podpisy smluvních stran na zástavní smlouvě byly úředně ověřeny.

Obchodní zákoník výslovně určoval, že zástavní smlouva musí mít písemnou formu a podpisy na zástavní smlouvě musí být úředně ověřeny (§ 117a odst. 1 obch. zák.). Právní úprava zastavení podílu v korporaci, účinná od 1. ledna 2014, již takové zvláštní ustanovení postrádá, nicméně výkladem lze dospět k závěru, podle něhož platí stejný požadavek na formu zástavní smlouvy i po 1. lednu 2014.

Nezbytnost písemné formy zástavní smlouvy by bylo možné dovodit již z § 1314 odst. 1 o. z., neboť podíl v korporaci, který není představován cenným papírem, nelze (jakožto nehmotnou movitou věc) odevzdat zástavnímu věřiteli. Nicméně zákon požadavek na formu zástavní smlouvy na podíl ve společnosti s ručením omezeným dále zpřísňuje. Podle § 1320 odst. 1 věty první o. z. lze-li podíl v korporaci volně převést, lze k němu zřídit i zástavní právo; lze-li podíl převést jen za určitých podmínek, vyžaduje se splnění těchto podmínek při jeho zastavení. Obdobně stanoví i § 32 odst. 3 ZOK. Zákon o obchodních korporacích přitom klade na smlouvu o převodu podílu nevtěleného do kmenového listu požadavek na písemnou formu s úředně ověřenými podpisy (§ 209 odst. 2 ZOK). Jakkoliv tak činí v souvislosti s účinností smlouvy vůči společnosti, lze dovodit, že jde o požadavek na

formu smlouvy jako takové; opačný výklad, podle kterého se forma smlouvy o převodu podílu může lišit v závislosti na tom, zda má mít účinky vůči společnosti či nikoliv, považuje Nejvyšší soud z hlediska právní jistoty za neudržitelný (k obdobnému závěru dospěl i Vrchní soud v Olomouci ve výše citovaném usnesení ze dne 5. května 2015, sp. zn. 8 Cmo 114/2015).

Musí-li mít smlouva o převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným nevtěleného do kmenového listu písemnou formu s úředně ověřenými podpisy, musí být tato forma dodržena i při zastavení podílu (§ 1320 odst. 1 o. z., § 32 odst. 3 a § 209 odst. 2 ZOK). I pro zástavní smlouvu, jíž se zřizuje zástavní právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným (který není představován kmenovým listem), je tudíž nezbytná písemná forma s úředně ověřenými podpisy. To platí tím spíše, že zástavní smlouva může být za splnění podmínek § 1326 o. z. titulem pro nabytí vlastnického práva k podílu zástavním věřitelem.

V. Statutárním ředitelem akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury může být i předseda její jednočlenné správní rady, jakož i člen kolektivní správní rady.

V praxi rejstříkových soudů je nejednotně posuzována otázka, zda statutárním ředitelem akciové společnosti s monistickým systémem vnitřní struktury může být i „pouhý“ člen správní rady. Např. Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 19. listopadu 2014, sp. zn. 5 Cmo 377/2014, potvrdil usnesení ze dne 22. srpna 2014, č. j. B 5462-RD16/KSBR, Fj 78608/2014, jímž Krajský soud v Brně (mimo jiné) zamítl návrh na zápis statutárního ředitele akciové společnosti, zvoleného do funkce valnou hromadou, přitakáváje rejstříkovému soudu v závěru, podle něhož statutárním ředitelem nemůže být jiný člen správní rady než její předseda. Ke stejnému závěru dospěl i Krajský soud v Ostravě (usnesení ze dne 20. srpna 2015, č. j. B 692/RD24/KSOS, Fj 67607/2015/KSOS) či Krajský soud v Ústí nad Labem (usnesení ze dne 6. srpna 2014, č. j. B 1458-RD41/KSUL, Fj 29134/2014). Naopak Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 9. června 2015, sp. zn. 14 Cmo 408/2014, změnil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. srpna 2014, č. j. B 285-RD16/KSUL, Fj 38710/2014-198, ve výroku II., o zamítnutí návrhu na zápis fyzické osoby jakožto statutárního ředitele a na zápis označení „předseda správní rady“ tak, že návrhu vyhověl, uzavíraje, že jediný člen správní rady vykonává současně i funkci jejího předsedy a (jednočlenná) správní rada jej v souladu se stanovami jmenovala i statutárním ředitelem. Jediného člena správní rady zapsal jakožto statutárního ředitele také Městský soud v Praze (oddíl B, vložka 20116, zápis ve věci ze dne 20. května 2015, č. j. B 20620/RD8/MSPH, Fj 122485/2015, či zápis ve věci ze dne 28. května 2015, č. j. B 20665/RD4/MSPH, Fj 145245/2015), Krajský soud v Ostravě (usnesení ze dne 30. dubna 2015, č. j. B 2755/RD32/KSOS, Fj 30564/2015, zápis ve věci ze dne 5. května 2015, č. j. B 205/RD12/KSOS, Fj 32333/2015), Krajský soud v Plzni (oddíl B, vložka 1052) či Krajský soud v Brně (oddíl B, vložka 7313).

Zákon o obchodních korporacích dává akciovým společnostem možnost volby mezi dvěma systémy vnitřní struktury - systémem dualistickým, ve kterém se povinně zřizuje dozorčí rada a představenstvo, a systémem monistickým, v němž se povinně zřizuje správní rada a statutární ředitel (§ 396 ZOK).

Podle § 457 ZOK má správní rada tři členy, neurčí-li stanovy jinak. Jelikož zákon o obchodních korporacích nestanoví, že správní rada musí být kolektivním orgánem (tedy, že počet členů správní rady zákonem dispozitivně určený je minimální), platí, že stanovy akciové společnosti se mohou od pravidla upraveného v § 457 ZOK odchýlit i tak, že určí, že správní rada je jednočlenná. Zvláštní právní předpisy mohou stanovit jinak (srov. např. § 8 odst. 1 věty druhé zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, podle kterého musí mít správní rada banky alespoň pět členů, či § 26 zákona č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti).

Podle § 461 odst. 2 ZOK může být předsedou správní rady toliko fyzická osoba. Jinými slovy, zákon

předpokládá, že alespoň jeden člen správní rady bude fyzická osoba. Ustanovení § 462 odst. 1 ZOK pak upravuje zvláštní působnost svěřenou předsedovi správní rady. Je-li správní rada jednočlenná, musí její člen splňovat požadavky kladené na jejího předsedu (§ 461 odst. 2 ZOK) a do jeho působnosti bez dalšího spadají i záležitosti svěřené předsedovi správní rady (zejm. § 462 odst. 1 ZOK). Člen unipersonální správní rady je tudíž (bez dalšího) i jejím předsedou. Z uvedeného plyne, že jediný člen správní rady může (měl by) být zapsán v obchodním rejstříku jako předseda správní rady, a to i bez formálního rozhodnutí o volbě předsedy podle § 461 odst. 1 věty první ZOK.

Statutárním orgánem společnosti je statutární ředitel (§ 463 odst. 1 věta první ZOK), jímž může být i předseda správní rady (§ 463 odst. 3 věta první ZOK). Statutárním ředitelem může být toliko fyzická osoba (§ 463 odst. 2 ZOK); výjimky může upravit jiný právní předpis (srov. např. § 154 odst. 5 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech). Statutárního ředitele volí a odvolává valná hromada, neurčí-li stanovy, že tak činí správní rada [§ 421 odst. 2 písm. e), § 456 odst. 2 a § 463 odst. 1 věta první ZOK]. Je-li podle zákona přípustné, aby statutárním ředitelem byl předseda správní rady, který je současně členem správní rady, platí (za použití *argumentu a fortiori*), že statutárním ředitelem může být i člen správní rady, který není jejím předsedou.

Opačný výklad, založený na argumentu a contrario, resp. na neslučitelnosti funkcí dovozované z § 456 odst. 2 a § 448 odst. 5 ZOK, přehlíží podstatu monistického systému vnitřní struktury, jehož charakteristickým znakem má být právě existence jediného orgánu. Byť zákonodárce (poněkud nešťastně) přiřknul i monistickému systému vnitřní struktury dva obligatorně zřizované volené orgány, nelze pomíjet, že stěžejním orgánem správy akciové společnosti je v tomto systému správní rada (srov. zejména § 460 odst. 2 ZOK); statutárnímu řediteli přísluší pouze zákonem vypočtená působnost, tj. zastupovat společnost jako člen (unipersonálního) statutárního orgánu (§ 463 odst. 1 ZOK), a vykonávat běžné obchodní vedení (§ 463 odst. 4 ZOK). Jakkoliv členové správní rady nejsou členy statutárního orgánu (tím je toliko statutární ředitel), a proto nemohou být pouze z titulu členství ve správní radě „statutárními“ zástupci společnosti [nejde-li o evropskou společnost podle nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti (SE) a podle zákona o evropské společnosti], správní rada může výrazně ovlivňovat obchodní vedení společnosti (§ 460 odst. 1 ZOK) a přísluší jí i veškerá působnost, jíž zákon nesvěřuje valné hromadě či statutárnímu řediteli (§ 460 odst. 2, § 463 ZOK). Za této situace by bylo v rozporu s podstatou monistického systému dovozovat z § 456 odst. 2 a § 448 odst. 5 ZOK neslučitelnost funkce člena správní rady a statutárního ředitele; takový výklad by z monistického systému činil *cum grano salis* pouze jiný typ systému dualistického. Naopak, lze považovat za žádoucí (byť dle zákona o obchodních korporacích nikoliv povinné), aby statutární ředitel byl vždy členem správní rady, a to ať už členem „prostým“, či jejím předsedou (srov. v tomto směru např. výslovnou úpravu v § 8 odst. 1 větě druhé, odst. 2 zákona o bankách).

Z výše uvedeného plyne, že je-li správní rada dle stanov akciové společnosti unipersonální, může být statutárním ředitelem i jediný člen správní rady. Jakkoliv lze z teoretického pohledu proti takové kumulaci funkcí namítat, že zcela stírá kontrolní funkci správní rady, zákon o obchodních korporacích (na rozdíl od např. zákona o bankách) s takovou možností počítá a připouští ji. Ve vztahu ke třetím osobám bude ze zápisu v obchodním rejstříku zjevné, že v akciové společnosti se statutárním ředitelem, který je současně předsedou jednočlenné správní rady, je kontrolní funkce správní rady potlačena.